

Terveysneuvontapisteiden asiakkaat ja huono-osaisuuden ulottuvuudet

Alkoholi- ja huumeutkijain seuran seminaari, Helsinki 29.11.2017

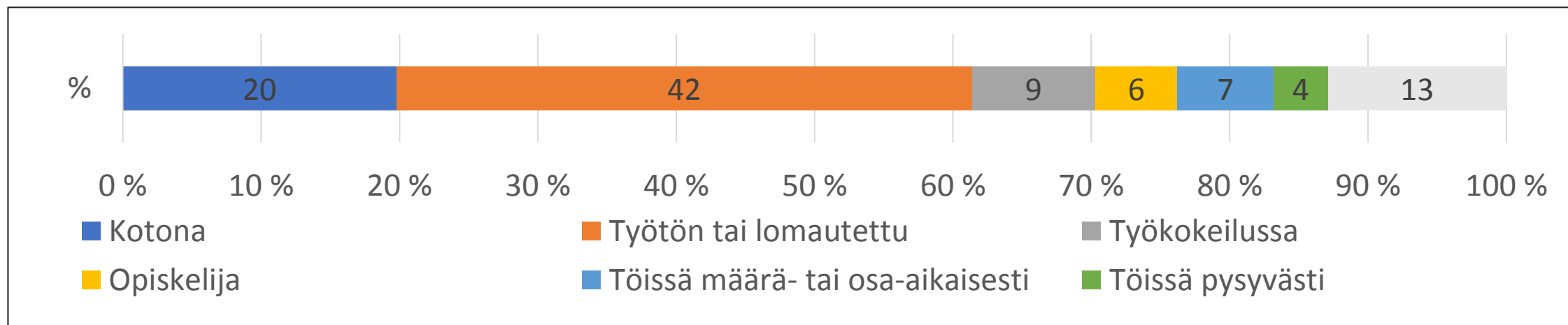
Kristiina Laitinen

Aineisto

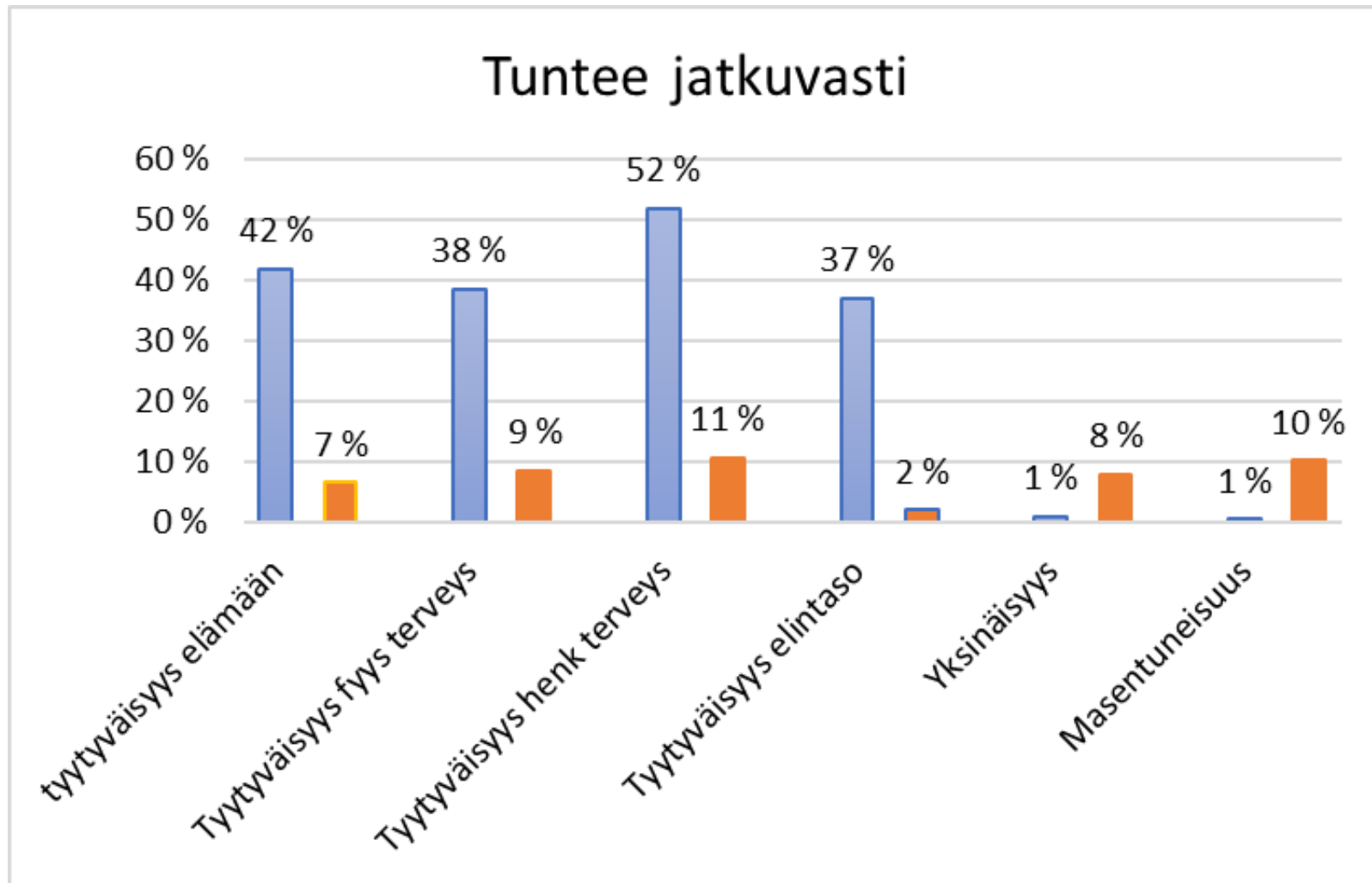
- Valtakunnallinen terveysneuvontapisteiden asiakkaiden hyvinvointia, luottamusta sekä tulonsiirtojen ja palveluiden käyttöä kartoittava tutkimus kerätty vuosina 2013 ja 2014. **N 526**
- Kahdeksan paikkakuntaa: Helsinki, Tampere, Kuopio, Oulu, Hämeenlinna, Joensuu, Kouvola, Kotka
- Osa HUSO-hanketta; vertailukelpoinen aineisto Leipäjono-tutkimukseen, Helsingin asumispalveluyksikön asiakkaisiin sekä Kelan tuottamaan kansalaiskyselyyn (2013).
- Laitinen, Uhlbäck, Eskelinen & Saari (2017). Sumuisten sielujen hyvinvointi – Terveysneuvontapisteiden asiakkaiden hyvinvointi ja palvelujärjestelmään kiinnittyminen. Diak työelämä, 9, Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Taustamuuttajat

- Valtaosa miehiä (66 %)
- Nuoria [16-25-v (18 %), 26-35-v (48 %), 36-45-v (26 %), > 45-v (9 %)]
- Matala koulutusaste: [peruskoulu kesken (10 %), peruskoulu (45%), toisen asteen koulutus (37 %), korkeamman asteen koulutus (8 %)]
- 80% vastaajien kotitalouksista toimeentulotuella viim. 2kk aikana
- Asunnottomia noin viidesosa (18 %)

Koettu hyvinvointi

- Kaikki hyvinvoinnin mittarit aineistossa heikommalla tasolla kuin väestössä keskimäärin
- Elämässä pärjääminen alhaisimmalla tasolla verrattuna muihin huono-osaisuuden notkelmiin-
Ohisalo & Laitala & Saari 2015

Huono-osaisuuden mittaaminen - hyvinvointivajeet

- Huono-osaisuuden mittaaminen erilaisten resurssien puutteena ja niiden kasautumisena, toisaalta subjektiivinen kokemus huono-osaisuudesta tärkeä.
- Kuinka määritellä olennaiset vajeet (deficits) hyvinvoinnille:
Esim. Ohisalo, Laihiala & Saari (YP 80:5, 2015); Karvonen & Kestilä (Suomalaisten hyvinvointi 2014) → materiaallinen ja sosiaalinen ulottuvuus

Hyvinvointivajeet ja huono-osaisuuden kokemus

- Vajeita ilmaiseviksi muuttujiksi valittiin:
 - Työttömyys (kategoriat kotona, työtön tai lomautettu, työkokeilussa)
 - Tulojen riittämättömyys menoihin
 - Asunnottomuus,
 - Heikoksi koettu fyysinen terveys & henkinen terveys
 - Riittämättömäksi koettu tuki kaupungilta
 - Yksinäisyys
 - Huumeiden käyttö aiheuttaa ongelmia
- Puolet vastaajista koki itsensä ainakin jossain määrin huono-osaiseksi (väestöstä kymmenesosa).
- Huono-osaiseksi muita ryhmiä useammin kokivat itsensä asunnottomat ja heikossa työmarkkina-asemassa olevat

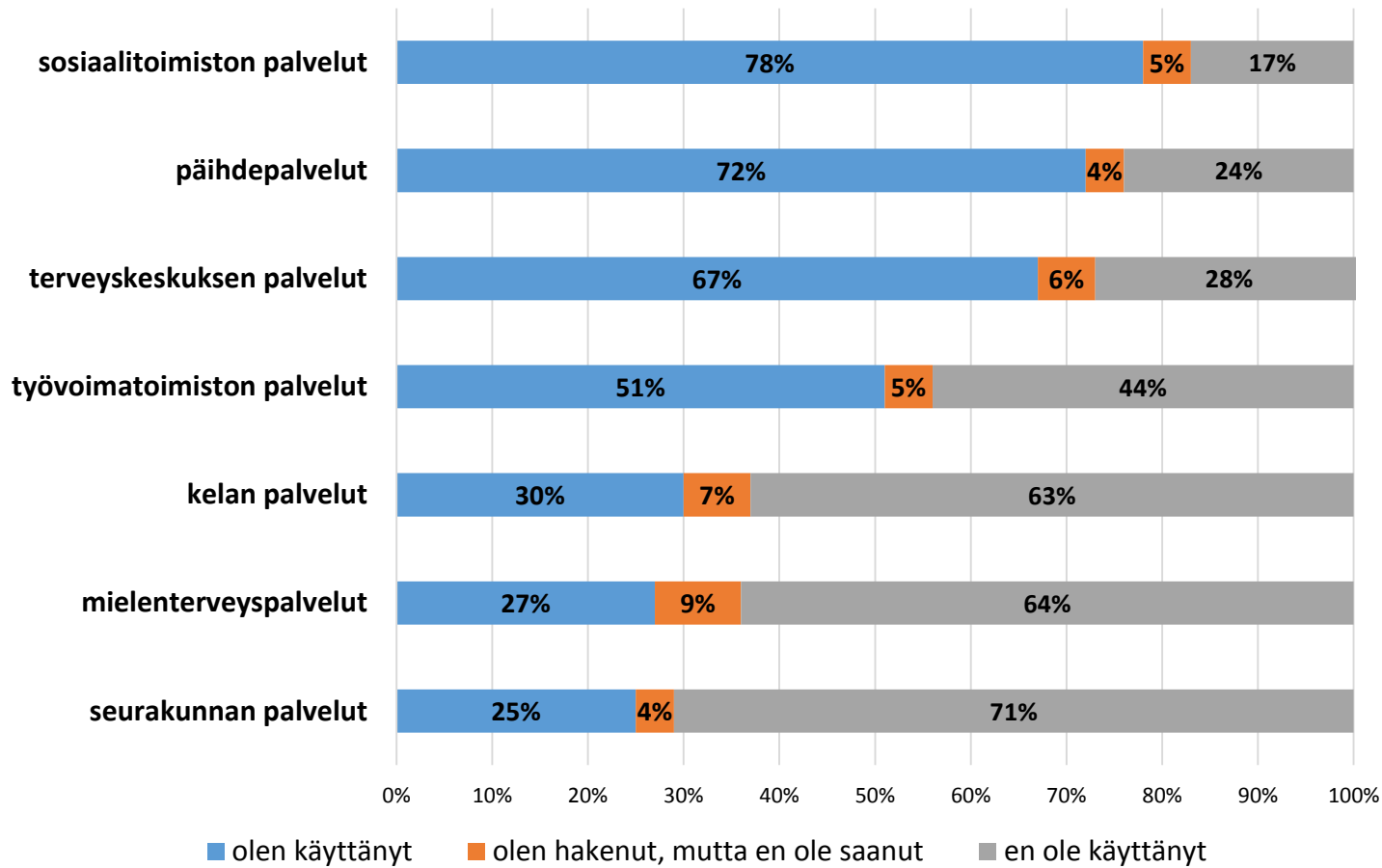
Hyvinvointivajeiden kasautuminen ja suhde subjektiiviseen kokemukseen

- Vajeita kasautui runsaasti: 4/5 vastaajasta kasautui kolme tai useampi vaje.
- Vasta yli neljän vajeen kasautuessa enemmistö alkoi kokea itsensä huono-osaiseksi
- Huono-osaisuuden kokemukseen selvimmin yhteydessä tyytymättömyys toimeentuloon, tyytymättömyys henk.terveyteen sekä yksinäisyys
- Riittämätön tuen, huono fyysinen terveys sekä omasta huumeiden käytöstä aiheutuvat ongelmat myös yksittäin analysoituina merkittäviä

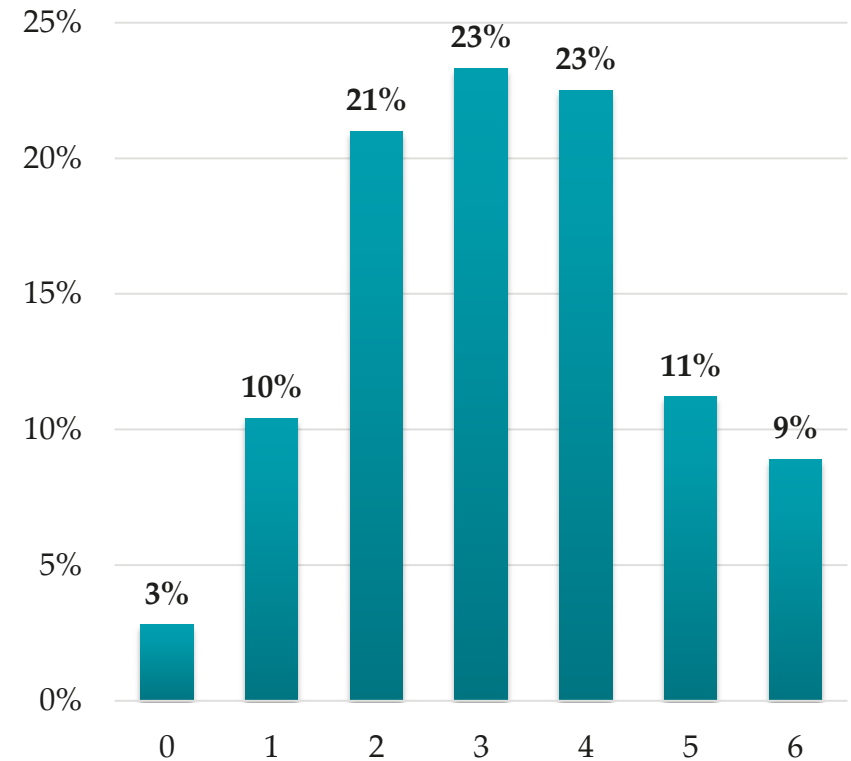
0	2%
1	9%
2	10%
3	19%
4	20%
5	18%
6	12%
7	7%
8	2%

Palvelujärjestelmän sisä- vai ulkopuolella?

Palveluiden käyttö viimeisen 2kk aikana

Palvelujen käytön kasautuminen

Pohdintaa

- Huono-osaisuus pitkälti linkittynyt samoihin materiaalisiin tekijöihin kuin yleisesti väestössä: toimeentulon vaikeudet joihin liittyy erityisesti heikko asema työmarkkinoilla
- Toisaalta henkinen hyvinvointi ja yksinäisyys merkittävässä yhteydessä subjektiiviseen kokemukseen huono-osaisuudesta
- Sosiaalinen tuki ja mielenterveyspalvelut terveysneuvontapisteiden asiakkaille avainasemassa?